

LA CULTURE EN ACTIONS

TEXTE DE
GIAN GIUSEPPE SIMEONE,
CULTURE LAB SPRL

Le programme «Culture 2007-2013» de l'UE contribue aux objectifs de l'Année européenne de la Créativité et de l'Innovation en encourageant la coopération dans tous les secteurs de la culture.

La directrice du Musée du Design de Helsinki peut se réjouir. Son projet «Fantasy Design. Children in community» bénéficiera d'un financement de l'UE en 2009. En partenariat avec des institutions spécialisées dans l'étude et la promotion du design de quatre autres pays européens, ce projet vise à fédérer un public scolaire autour des enjeux créatifs du design en Europe. «Fantasy Design» est l'une des 87 «actions de coopération» appelées à recevoir en 2009 un soutien financier européen au titre de «Culture 2007-2013», le programme de l'Union en faveur de la coopération culturelle en Europe. Doté d'un budget global de 400 millions d'euros sur une durée de 7 ans, ce programme-cadre permet de financer chaque année plusieurs dizaines de projets dans tous les domaines de la culture, du patrimoine archéologique au design, en passant par la musique, la danse, le théâtre, les arts visuels ou le soutien au livre et à la traduction littéraire. Le point commun de toutes ces initiatives conjointes: la coopération transnationale et interdisciplinaire entre partenaires culturels de haut niveau, publics ou privés, l'exemplarité de la démarche, une réelle valeur ajoutée européenne, et surtout... un vrai projet culturel susceptible d'engendrer des retombées durables et d'ouvrir de nouvelles opportunités de coopération. En filigrane des projets lauréats, les trois grands objectifs du programme: favoriser la mobilité transnationale des artistes et des professionnels de la culture, encourager la circulation des œuvres d'art et des produits culturels et artistiques au-delà des frontières nationales et promouvoir le dialogue interculturel à l'intérieur de l'espace européen, et entre l'Europe et le monde.

Des appels à propositions annuels

Plusieurs fois par an, le programme s'ouvre aux projets présentés par les institutions et organisations culturelles européennes par différents appels à propositions spécifiques (soutien à la mobilité des personnels, coopération entre Union européenne et pays tiers...) publiés au Journal officiel de la CE, et accessibles sur le site Internet de la Direction générale Education et Culture. Mais le rendez-vous principal est l'appel en faveur des projets pluriannuels de coopération et des actions de coopération, publié durant le mois de juin et se clôturant chaque année le 1er octobre. Pouvant bénéficier d'un cofinancement allant jusqu'à 500.000 euros/an durant une durée maximale de 5 ans, les projets pluriannuels s'adressent aux grandes productions artistiques ou à d'importants projets d'échange et de diffusion culturelle réunissant des partenaires d'au moins 6 pays européens. Plus accessibles, les actions de coopération visent à soutenir des projets de dimensions plus réduites – 3 pays européens au minimum, une durée comprise entre 12-24 mois et un soutien financier global ne dépassant pas 200.000 euros – mais misant sur l'innovation et l'originalité. Repris parmi les secteurs culturels couverts par le programme, le design n'a été représenté jusqu'ici que par un nombre limité d'initiatives de coopération. Citons par ex. les projets «Villes humaines. Design urbain durable», coordonné par La Cambre Architecture / Pro Materia et «Eurotex Id», visant à promouvoir le patrimoine et la création textile européenne, financés en 2008. Mais l'importance stratégique du design devrait croître avec la récente publication par la Commission européenne d'un document de travail qui souligne le rôle à jouer par ce secteur en tant que partie intégrante de la politique d'innovation européenne. Cette réflexion transversale ainsi que les conclusions d'une consultation publique en 2009 devraient contribuer à dessiner les contours de futures actions communautaires de soutien au design.

Culture Lab – bureau de conseil spécialisé dans les projets européens en matière de culture, design et innovation. Tél. +32 (0)2 767 10 22, www.culturelab.be

Le programme «Culture 2007-2013» de l'UE:
http://ec.europa.eu/culture/index_fr.htm

DROITS INTELLECTUELS ET CRÉATIONS DE DESIGN DANS LE DOMAINE MOBILIER

TEXTE DE
DOMINIQUE KAESMACHER,
KIRKPATRICK SA

Cette page fait suite au workshop organisé le 7 mai 2009 au Creative Space Kreon-Pro Materia en présence d'une quarantaine de designers, parmi lesquels Alain Chennaux, Xavier Lust et Thierry Bataille qui ont témoigné de leurs expériences respectives en termes de propriété intellectuelle et de contrat d'édition.

Imaginons que vous ayez conçu une nouvelle bibliothèque, témoignant d'un art de vivre raffiné et constituée d'un système d'étagères ouvert et modulable avec un système de fixation très innovant.

Pourquoi protéger votre bibliothèque?

Les droits intellectuels confèrent à leurs titulaires des droits exclusifs; c'est leur essence. Or, il ne faut pas perdre de vue que nous vivons dans un système de libre concurrence et de libre copie... sauf précisément les limites constituées des droits intellectuels. Les droits intellectuels vous permettent d'empêcher les tiers de profiter des fruits de vos efforts de création et à vous-même de récupérer vos investissements, de gagner ou accroître vos parts de marché et de vous faire respecter.

Comment protéger votre bibliothèque?

Plusieurs facettes de la création sont protégées. Ainsi, les éléments techniques, comme le système de fixation, pourront être protégés par un brevet s'ils sont nouveaux et inventifs. Attention la nouveauté est mondiale et absolue. Pas question donc d'obtenir un brevet pour un système que vous auriez vu au Japon ou ailleurs, ou que vous auriez vous-même créé et présenté à un salon.

Faut-il effectuer des démarches?

Oui. Le brevet est délivré sur demande et après examen par l'instance officielle compétente: l'Office belge de la Propriété intellectuelle, l'Office européen des brevets, ou encore l'Office mondial de la PI, selon votre stratégie de développement.

Et les éléments esthétiques ou de design?

Les éléments esthétiques ou de design, sont protégeables tout d'abord par le droit d'auteur s'ils sont originaux. Pas besoin de formalité pour l'obtention du droit d'auteur car celui-ci naît de la création, mais il faut pouvoir la prouver, par exemple via un dépôt auprès d'un bureau d'enregistrement (<http://minfin.fgov.be>) du SP Finances ou encore l'envoi d'un recommandé à vous-même, un acte notarié, un i-dépôt auprès de l'Office Benelux de la propriété intellectuelle...

Et les modèles déposés?

Les éléments de design sont également protégeables par un dessin ou modèle Benelux ou communautaire, pour autant qu'ils soient nouveaux et présentent un caractère individuel (pas d'impression de «déjà vu»). À la différence du brevet, la nouveauté n'est pas absolue. Ainsi vous pouvez montrer votre produit au public sans risquer de détruire la nouveauté pendant un an moins un jour.

Faut-il effectuer des démarches?

Oui. Dans un délai maximum de 12 mois à dater de la communication au public de votre création, il faudra déposer la demande de modèle auprès de l'instance officielle compétente. Mais vous pouvez aussi invoquer la protection du modèle communautaire non enregistré qui ne nécessite pas de dépôt mais ne dure que 3 ans. Comme le droit d'auteur (mais contrairement au modèle enregistré ou au brevet), il ne permet que de s'opposer contre la copie de votre création.

Un dernier conseil?

Gardez toujours des preuves de votre travail de création, datez vos croquis et notes, mettez votre nom, et déposez-les de temps en temps chez un tiers indépendant. Vous pourrez ainsi, si nécessaire, établir vos droits vis-à-vis des tiers. Et si vous tenez un bon produit, déposez un brevet et/ou un modèle, selon le cas.

www.kirckpatrick.be

À lire: Dominique Kaesmacher et Théodora Stamos, «Brevets, marques, droits d'auteur...: mode d'emploi», Edipro, 2009.

FEDUSTRIA

Fedustria souhaite des mesures gouvernementales contre la crise

TEXTE DE CHRIS BALCAEN

Après l'effondrement de l'économie en 2008, Fedustria ne s'attend pas à ce que les industries du textile, du bois et du mobilier fassent beaucoup plus que survivre en 2009. La fédération a cependant confiance dans l'avenir. «Lorsque la crise sera passée, cela peut redémarrer rapidement. Les stocks sont vides et nous disposons d'un grand nombre d'entreprises admirables qui se sont renforcées via le développement de produits, des investissements ciblés, la suppression de segments non rentables...» a souligné Michèle Sioen, Présidente de Fedustria au cours de l'Assemblée Générale annuelle.

En 2008, le chiffre d'affaires total a diminué de 11%. Le choc le plus important a été la baisse de 14% dans l'industrie du textile suivie de l'industrie du bois avec moins 9%, alors que la baisse du chiffre d'affaires dans l'industrie du meuble s'est limitée à 5%. Cette diminution s'est poursuivie au cours du premier trimestre 2009. Fa Quix, directeur général de la fédération, attribue la baisse principalement à la réduction marquée de la demande des consommateurs suite à la crise économique qui, lors du quatrième trimestre 2008, a entraîné une perte globale du chiffre d'affaires de 20%. Le textile d'intérieur, qui représente une petite moitié du chiffre d'affaires de l'industrie textile belge, a beaucoup souffert des conséquences du krach économique sur les marchés américain et britannique du logement. Même le textile technique qui dépend d'autres secteurs dont fait partie l'auto-

mobile qui a été fortement touchée, a connu un ralentissement de sa croissance. Pourtant, Fa Quix reste optimiste. «Dans différents secteurs, nous sommes actifs et forts au sein de niches du marché. Nous allons survivre, même si cela se fera à force de résistance.» Guy Van Steertegem constate une évolution similaire dans les industries du bois et du meuble, bien que moins marquée. Si le secteur de l'ameublement a relativement bien résisté, il attribue ce maintien aux entreprises qui ont le plus investi dans l'innovation et le développement de produits. L'industrie du bois, qui dépend globalement plus de l'évolution du secteur de la construction et de la conjoncture générale, a connu plus de difficultés.

Au nom des entreprises des industries du textile, du bois et de l'ameublement, Michèle Sioen demande une série de mesures gouvernementales rapides pour traverser la période de tourmente. Elle souhaite en premier lieu des mesures pour renforcer les liquidités des entreprises. À ce propos, elle désigne les sociétés d'assurance crédit qui ne remplissent plus leur rôle. Pour conserver le savoir-faire dans les entreprises, elle demande une extension du chômage temporaire à certaines catégories d'employés. Elle est également en faveur d'un abaissement plus rapide des coûts de la main d'œuvre, de la libéralisation du prix de l'énergie, d'une législation simplifiée et plus favorable au niveau fiscal et environnemental, de même que la suppression de la prolifération d'impôts locaux dépendant du lieu où l'on habite. «Les entreprises entreprendront si elles peuvent compter sur un cadre gouvernemental qui stimule l'innovation et permet de produire de manière durable.»

www.fedustria.be

CULTUUR IN ACTIE

TEKST DOOR
GIAN GIUSEPPE SIMEONE,
CULTURE LAB BVBA

Het programma 'Cultuur 2007-2013' van de EU draagt bij tot het realiseren van de doelstellingen die met het Europees jaar voor Creativiteit en Innovatie zijn vooropgesteld, doordat het de samenwerking in alle culturele sectoren wil stimuleren.

De directrice van het Designmuseum in Helsinki kan tevreden zijn. Haar project "Fantasy Design. Children in community" krijgt in 2009 financiële steun van de EU. Dit project, dat partnerships met instellingen die gespecialiseerd zijn in de studie en de promotie van design in vier andere Europese landen heeft, wil een schoolpubliek samenbrengen rond de creatieve uitdagingen van design in Europa. "Fantasy Design" is een van de 87 'samenwerkingsacties' die in 2009 Europese steun krijgen in het kader van "Cultuur 2007-2013", het EU-programma voor culturele samenwerking in Europa. Dit programma, dat begroot is op een totaal budget van 400 miljoen euro over een periode van 7 jaar, steunt ieder jaar tientallen projecten in alle domeinen van de cultuur, van archeologisch erfgoed over muziek, dans, theater, visuele kunst, boeken en literaire vertalingen, tot design. Het gemeenschappelijke element van al deze gezamenlijke initiatieven is de grensoverschrijdende en interdisciplinaire samenwerking tussen culturele partners met een hoog niveau, openbaar of privé, het exemplarisch karakter van het initiatief, de reële toegevoegde waarde voor Europa,... Maar dit zijn vooral echte culturele projecten die kunnen leiden tot een duurzame samenwerking en die de weg effenen voor nieuwe interactiemogelijkheden. De geselecteerde projecten moeten voldoen aan de drie grote doelstellingen van het programma: het bevorderen van de grensoverschrijdende mobiliteit van kunstenaars en personen die in de culturele sector werkzaam zijn, het aanmoedigen van het transnationale verkeer van kunstwerken en culturele en artistieke producten, en het stimuleren van de interculturele dialoog binnen Europa en tussen Europa en de rest van de wereld.

Jaarlijkse oproep tot het indienen van voorstellen

Verscheidene malen per jaar wordt het programma opengesteld voor projecten, ingediend door de Europese culturele instellingen en organisaties, via verschillende oproepen tot specifieke voorstellen (steun aan de mobiliteit van de medewerkers, samenwerking tussen de Europese Unie en andere landen...). De oproepen worden gepubliceerd in het officiële Publicatieblad van de Europese Commissie en zijn terug te vinden op de website van het Directoraat-Generaal Onderwijs en Cultuur. De belangrijkste afspraak is de oproep voor de meerjarige samenwerkingsprojecten en de samenwerkingsacties, die elk jaar gepubliceerd wordt in de maand juni en afgesloten wordt op 1 oktober. Deze oproep richt zich tot meerjarige projecten die kunnen genieten van een gezamenlijke financiering die kan oplopen tot 500.000 euro per jaar gedurende maximaal 5 jaar. Het gaat om grote artistieke producties of culturele uitwisselingsprojecten waarbij partners van ten minste 6 Europese landen betrokken zijn. Makkelijker toegankelijk zijn de samenwerkingsacties die bedoeld zijn om kleinschaligere projecten te steunen – ten minste 3 Europese landen, een looptijd van 12 tot 24 maanden en een totale financiële steun die niet meer dan 200.000 euro kan bedragen – die mikken op innovatie en originaliteit.

Europa en design

Design behoort tot de culturele sectoren die door het programma beoogd zijn, maar is tot dusver alleen nog maar vertegenwoordigd door een beperkt aantal initiatieven. Projecten die in 2008 financiële steun kregen, waren bijvoorbeeld "Villes humaines. Design urbain durable", gecoördineerd door La Cambre Architecture / Pro Materia, en "Eurotex Id", een project ter promotie van het textielvergoed en textielontwerp in Europa. Het strategische belang van design zou echter moeten groeien met de recente publicatie door de Europese Commissie van een werkdocument dat de nadruk legt op de rol die de sector kan spelen als wezenlijk onderdeel van het Europese innovatiebeleid. Deze zijdelingse bedenking en de conclusies van een opinieonderzoek in 2009 zouden ertoe moeten bijdragen om de contouren te tekenen van toekomstige Europese acties ter ondersteuning van het design.

Culture Lab – adviesbureau gespecialiseerd in Europese projecten op het vlak van cultuur, design en innovatie.
Tel. +32 (0)2 767 10 22, www.culturelab.be

Het programma 'Cultuur 2007-2013' van de EU:
http://ec.europa.eu/culture/index_fr.htm

INTELLECTUELE EIGENDOMSRECHTEN EN DESIGNONTWERPEN IN DE MEUBELSECTOR

TEKST VAN
DOMINIQUE KAESMACHER,
KIRKPATRICK NV

Op 7 mei 2009 waren een veertigtal designers aanwezig in de Creative Space Kreon-Pro Materia, tijdens een workshop rond intellectuele eigendom en editeurscontracten. Onder hen waren Alain Chennaux, Xavier Lust en Thierry Bataille, die getuigden over hun eigen ervaringen hieromtrent. Dit artikel bouwt verder op deze workshop.

Stel: u heeft een nieuwe bibliotheek ontworpen die is opgebouwd uit een geheel van modulaire elementen. Het hechtsysteem waarvan u gebruik maakt is innovierend.

Waarom uw bibliotheek beschermen?

De intellectuele eigendomsrechten verlenen exclusieve rechten aan hun houders. Dit behoort tot de essentie van de intellectuele eigendom. We leven immers in een liberaal systeem van vrije concurrentie, waarin de intellectuele eigendom een essentiële plek heeft. De regel is dat kopieën toegestaan zijn, tenzij er bescherming kan worden ingeroepen op grond van een intellectueel eigendomsrecht. Deze zullen u dus toelaten te verhinderen dat derden de vruchten plukken van het resultaat van uw inspanningen, terwijl u zelf uw investering kan terugwinnen, uw marktaandeel opbouwen en verruimen, en uw werk gerespecteerd wordt.

Hoe uw bibliotheek beschermen?

Er komen meerdere aspecten van een ontwerp in aanmerking voor bescherming. Zo kunnen de technische elementen, zoals het hechtsysteem, beschermd worden door een octrooi, op voorwaarde dat ze nieuw zijn en het resultaat van uitvinderswerkzaamheid. Let wel: de eis van innovatie geldt wereldwijd en is absoluut. Het is dus onmogelijk een geldig octrooi te verkrijgen voor een systeem dat u gezien heeft in Japan of waar dan ook, of voor een systeem dat u zelf al getoond heeft op een beurs.

Moeten er stappen worden ondernomen?

Ja. Een octrooi wordt toegekend nadat er een aanvraag werd ingediend en een onderzoek werd uitgevoerd door de bevoegde officiële instantie, zoals de Belgische Dienst voor de Intellectuele Eigendom, de European Patent Office of het Internationaal Bureau van de World Intellectual Property Organization.

En wat met de esthetische of 'design' aspecten van een ontwerp?

De esthetische of 'design' elementen komen in aanmerking voor bescherming door het auteursrecht, op voorwaarde dat ze origineel zijn. Er zijn geen formaliteiten verbonden aan het verkrijgen van auteursrecht. Auteursrecht wordt verkregen door het louter feit van de creatie. Het komt er echter op neer dit te kunnen bewijzen, bij voorbeeld via een neerlegging bij een Registratiebureau van de Federale Overheidsdienst Financiën of door het verzenden van een aangetekend schrijven naar uzelf of door een notariële akte, een i-depot bij het Benelux-Bureau voor de Intellectuele Eigendom, enz.

En de gedeponeerde modellen?

De esthetische of 'design' elementen van een product komen ook in aanmerking voor bescherming als Beneluxmodel of als Gemeenschapsmodel, op voorwaarde dat ze nieuw zijn en een eigen karakter hebben (er mag geen 'déjà vu-effect' ontstaan). In tegenstelling tot wat van toepassing is inzake octrooien, is de nieuwhedvereiste echter niet absoluut. Zo kunt u gedurende één jaar min één dag uw product aan het publiek tonen, zonder dat dit afbreuk doet aan de nieuwigheid ervan.

Moeten er stappen worden ondernomen?

Ja. Nadat uw ontwerp beschikbaar is gesteld voor het publiek, moet binnen een termijn van maximum 12 maanden een registratie-aanvraag worden ingediend bij de bevoegde officiële instantie. Tenslotte kunt u ook de bescherming invoeren van het niet-geregistreerd Gemeenschapsmodel dat geen aanvraag tot registratie hoeft en bescherming gedurende 3 jaar geniet. Bovendien, zoals ook geldt in het auteursrecht (maar niet geldt voor de geregistreerde modellen en octrooien), kan de houder van een niet-geregistreerd Gemeenschapsmodel enkel optreden tegen een kopie van zijn ontwerp.

Een laatste advies

Hou zo veel mogelijk bewijzen van uw werkzaamheden bij, wanneer u het ontwerp tot stand brengt, dateer uw ontwerptekeningen, testontwerpen, nota's, enz.,... Voorzie deze van uw naam en leg ze af en toe neer bij een onafhankelijke derde. Als u een goed product ontwikkelde, loont het de moeite te opteren voor een modelregistratie of misschien zelfs voor een octrooi.

www.kirkpatrick.be

Lees ook: Dominique Kaesmacher en Théodora Stamos, "Bre- vets, marques, droits d'auteur...: mode d'emploi", Edipro, 2009.

FEDUSTRIA

Fedustria wenst overheids- maatregelen tegen de crisis

TEKST VAN CHRIS BALCAEN

Na de inzinking in 2008 verwacht Fedustria voor de textiel-, hout- en meubelindustrie niet veel meer dan 'overleven' in 2009. De federatie heeft wel vertrouwen in de toekomst. "Eens de crisis voorbij, kan het snel weer opwaarts gaan. De stocks zijn leeg en we beschikken over tal van prachtige bedrijven die zich versterkt hebben via productontwikkeling, gerichte investeringen, het afstoten van niet-rendabele segmenten...", aldus Fedustria-voorzitster, Michèle Sioen, tijdens de persconferentie naar aanleiding van de Algemene Vergadering.

In 2008 is de totale omzet met 11 procent gedaald. Met een terugval van 14 procent vielen de zwaarste klappen in de textielindustrie, gevolgd door de houtindustrie (-9 procent) terwijl de omzetsdaling tot 5 procent beperkt bleef in de meubelindustrie. Deze dalende lijn heeft zich doorgetrokken in het eerste kwartaal van 2009.

Directeur-generaal Fa Quix wijt de daling in hoofdzaak aan de scherpe terugval van de consumentenvraag door de economische crisis die in het vierde kwartaal van 2008 tot een globaal omzetverlies van 20 procent heeft geleid. Vooral het interieurtextiel, goed voor een helft van de omzet in de Belgische textielindustrie, had zwaar te lijden onder de gevolgen van de crisis in de Amerikaanse en Britse woningmarkt. Door de economische crisis was ook een achteruitgang te noteren in de andere deelsectoren. Zelfs technisch textiel dat afhankelijk is van andere sectoren, zoals de zwaar getroffen automobielsector, kende een groeiver-

traging. Toch blijft Fa Quix optimistisch. "We zijn in verschillende sectoren actief en sterk in bepaalde niches. We zullen overleven. Ook al gebeurt dit met veel kleerscheuren."

Adjunct-directeur-generaal Guy Van Steertegem stelt een gelijkaardige evolutie vast in de hout- en meubelindustrie, hoewel iets minder uitgesproken. Dat de meubelsector nog relatief kon standhouden, schrijft hij toe aan de zware inzet van de meubelbedrijven op innovatie en productontwikkeling. De houtindustrie, die globaal genomen meer afhangt van de evolutie van de bouwsector en van de algemene conjunctuur, had het moeilijker.

In naam van de bedrijven uit de textiel-, hout- en meubelindustrie vraagt Michèle Sioen dringend een aantal beleidsmaatregelen om de crisis door te komen. Op de eerste plaats wenst ze maatregelen om de liquiditeiten van de ondernemingen te versterken. In dit verband wijst ze naar de kredietverzekeringsmaatschappijen die hun rol niet meer vervullen. Om de knowhow in de bedrijven te houden, vraagt ze een uitbreiding van de tijdelijke werkloosheid naar bepaalde categorieën van bedienden. Voorts is ze voorstander van een snellere verlaging van de arbeidskosten; competitieve energieprijzen door een echte liberalisering; een betere en eenvoudiger regelgeving op fiscaal, milieu en ecologische gebied evenals afschaffing van de wildgroei van lokale belastingen die afhangen van de plaats waar men woont. "De ondernemingen zullen wel ondernemen als zij kunnen rekenen op een overheidskader dat innoveren stimuleert en rendabel produceren mogelijk maakt."

www.fedustria.be